

Verslag van de online bijeenkomst van de leesclub Vrouwen van Nu op dinsdag 16 februari 2021 vanaf 11.00 uur. We maken gebruik van Whatsapp.

Deelnemers: Leny, Marijke, Gerda, Conny, Nan en Joke
Marja maakt vanaf januari geen deel meer uit van onze leesclub.

Boek: Hoe alles moest beginnen door **Thomas Verbogt**

Joke leidt de discussie aan de hand van een aantal vragen die ze vooraf heeft rondgemaild.

Wat vonden we van het boek?

Leny: Mooi boek, onverwacht einde, titel onbegrijpelijk

Conny: Sprookjesachtig boek, gemakkelijk leesbaar, mooie foto op de kaft.

Marijke: Boek voor de tweede keer gelezen. Heeft geen grote indruk gemaakt.

Nan: Lekker om te lezen. Ze waren te jong om de liefde te begrijpen.

Joke: In het begin liep ik niet warm, vond ik het een beetje gezeur over verlangen naar iets dat voorbij lijkt. Later veranderde ik van mening. Mooie schrijfstijl en goedlopend verhaal met goed beschreven emoties. Echt een goed boek, mooi!

Gerda: Met plezier gelezen. Het begin een beetje zoetsappig, het laatste hoofdstuk werpt een heel ander licht op Licia.

Als een scene die het meest is bijgebleven wordt o.a. genoemd het straalkacheltje, de suggestie dat Licia meedeed met een duitse terreurgroep en het vertrek van Licia in het begin van het boek. Het licht speelt ook een grote rol, de sterke beleving van de natuur, vooral het (zon)licht geeft momenten van geluk, blz 45-47, 105.

Eigenschappen die je irriteren of bewonderen

Thomas is sympathiek, trouw, het verhaal wordt vanuit zijn perspectief verteld. Licia is rusteloos. Ze hadden elkaar nodig. Thomas was als kind erg ziek en kreeg door Licia weer eigenwaarde. Thomas was een dromer die niet aan de verwachtingen van zijn vader voldeed.

De mooie kindertijd wordt abrupt verbroken door het vertrek van Licia.

Op blz. 231 zegt Licia dat ze zich toch niet had kunnen overgeven aan een leven samen met Thomas.

Als thema zien we nostalgie, hoe moet je leven, het schuldgevoel van Licia.

In de titel: Hoe alles moest beginnen zit iets dwingend, het kon niet anders. De titel verwijst naar de dag waarop ze beloven om altijd bij elkaar te blijven, blz. 26/27. Aan het eind ontdekken ze dat ze het begin van hun leven niet zelf konden bepalen blz. 219-220.

De informatie over de auteur Thomas Verbogt kregen we eerder in een email.

Al met al vonden we het leuk om weer van elkaar te horen. Dit is een redelijk alternatief, het typen lukt niet altijd even goed.

De volgende afspraak is 15 maart 11.00 uur.

Gerda Boone

Het leven van de auteur

Thomas Verbogt wordt geboren op 9 december 1952 in Nijmegen. In zijn jeugd fantaseert hij veel: 'Als kind van vier, vijf maakte ik een feestje van mijn ouders mee. Voor een kind is daar niks aan, dus

Verbogt groeit uit tot een 'pukkelige puber' die in de ban is van muziek: 'Het heeft met hartstocht te maken, opwinding, intimiteit, romantiek, met een ritme dat zich in je leven vestigt, met het activeren van je fantasie, het alledaagse verlaten' (*De Stem*, 7 juni 2000). Hij wil dan ook het liefst popzanger worden. In plaats daarvan gaat hij na de middelbare school Nederlands studeren aan de universiteit van Nijmegen. Hij woont er met andere studenten in een studentenhuus. 'De mooiste tijd heb ik beleefd toen ik samen met Frans Kusters en Anthon Fasel op één gang woonde (...) waar we alleen maar schreven, lezen en dobbelden' (*De Tijd*, 24 februari 1984). Hij maakt zijn studie Nederlands niet af. Wel begint hij

Wat niet mislukt, is het literaire tijdschrift *De Schans*, dat hij samen met Frans Kusters, Anthon Fasel en Nop Maas opricht. Thomas Verbogt publiceert

sloeg ik aan het fantaseren. Er liep daar een hele dikke tante rond. Nog één toastje dacht ik en ze ontploft. Hoe zouden de andere gasten reageren?' (*Haarlems Dagblad*, 25 november 2000). Hij houdt ervan om de werkelijkheid naar zijn hand te zetten. Als hij zes jaar is, ontdekt hij de stripboeken over Kuifje. Door het lezen van deze stripboeken waarin Kuifje verre reizen maakt, leert Verbogt meer over de wereld. Ook nu nog herleest hij ze regelmatig, waarbij zijn voorkeur uitgaat naar kapitein Haddock met zijn driftbuien.

met het schrijven van verhalen: 'In de tijd dat ik die verhalen schreef, begonnen veel van mijn vrienden en kennissen op de een of andere manier carrière te maken. Ik was één van de weinigen die ogenschijnlijk niets deed. Ik maakte mijn studie Nederlands niet af, debuteerde niet als schrijver, hoewel ik er al vanaf mijn dertiende van was overtuigd dat ik iets met literatuur wilde doen' (*Amersfoortse Courant*, 7 december 1991). Hij lijdt aan een voortdurende twijfel en onzekerheid tegenover mensen en heeft het idee altijd dingen te doen die tot mislukken gedoemd zijn. Na zijn studietijd geeft Verbogt twee dagen per week les in Nederlandse taalbeheersing op een opleiding voor verpleegkundige

hierin zijn eerste verhalen en als hij merkt dat een aantal van die verhalen bij elkaar aansluiten, bundelt hij ze onder de titel *De feestavond*. Dit debuut komt in 1981 uit.

Naast het. Daarnaast is hij literatuurrecensent bij de *Arnhemse*

Courant, waar hij in 1988 mee stopt. In 1987 schrijft hij zijn eerste toneelstuk.

Verbogt verhuist naar Arnhem, waar hij ongeveer vijftien jaar woont. Hij krijgt het er echter 'benauwd': hij begint zich er te vervelen omdat alles zich herhaalt en hij de mensen kleinzielig vindt. Hij woont daarna kort in Rotterdam en vervolgens in Amsterdam, tweehoog in de Pijp, een etage in een statig pand met uitzicht op een park. Naast het schrijven van

toneelstukken, verhalen en romans gaf hij les op de Schrijversvakschool 't Colofon in Amsterdam. In 2007 publiceert hij *Schrijven is ritme*, een boek over het vak van schrijver, dat een plaats krijgt in de reeks *Schrijfbibliotheek*. Daarnaast levert hij journalistieke bijdragen voor radio en krant. Hij vindt dat deze diversiteit hem veelzijdig en alert houdt.

Hoofdpijnen van het werk

Thomas Verbogt is als schrijver veelzijdig. Hij schrijft verhalen, romans, toneelstukken, columns en non-fictie. Bij het schrijven is discipline voor hem het belangrijkste, de inspiratie komt dan vanzelf wel. 'Voor ik begin te schrijven aan een nieuw boek werk ik de personages in mijn hoofd helemaal uit. Dat kost me een maand of vier, vijf. In die tijd weet ik precies hoe ze praten' (*Haarlems Dagblad*, 25 november 2000). Het schrijven zelf kost dan niet meer zoveel moeite. Verbogt vindt dat literatuur het 'anekdotische' moet overstijgen. Er moet ruimte zijn voor interpretaties van de lezers.

Het taalgebruik van Thomas Verbogt is helder en duidelijk. Doeschka Meijssing karakteriseert het als 'zorgvuldig': 'Dat is kort, nergens lyrisch, nergens ongewoon, eerder als een lichte, ongebruikelijke mijmering' (*Elsevier*, 13 februari 1993). De personages zijn in het werk van Verbogt vaak buitenstaanders, die zich ongemakkelijk voelen in het contact met andere mensen, ze weten vaak niet hoe ze moeten reageren of wat ze moeten zeggen. Vaak falen ze in wat ze ondernemen. De meeste verhalen en romans zijn realistisch en melancholiek, maar ook humoristisch. Het werk (de verhalen en romans) van Verbogt is wel geplaatst bij het Hollands realisme, met als vertegenwoordigers onder anderen Mensje van Keulen en Lévi Weemoedt.

Zijn debuut, *De feestavond* (1981), bestaat uit zes verhalen die eerder waren gepubliceerd in het literaire tijdschrift *De Schans*. Het zijn verhalen over dertigers die niet zo succesvol zijn. Volgens Verbogt behoren zij (en hijzelf ook) tot de generatie die te jong was om de jaren zestig te beleven en te oud om nog ergens bij te horen. Verbogt kreeg daardoor het 'gevoel van een wereld die iets van mij verwachtte maar zelf niks te bieden had. Dat leidde tot het uit de weg gaan van de werkelijkheid, al ouder wordend wegkruipen, zo voelde ik dat' (*De Tijd*, 24 februari 1984). De meeste reacties op dit debuut zijn gematigd positief. Zo schrijft Rob Schouten: 'Grootse literatuur levert het niet op, maar het leest prettig weg' (*Trouw*, 29 april 1982).

Andere verhalenbundels van Verbogt zijn *Onvolledig landschap* (1989), *De man bij een meer* (1992), *Geen danstype* (1995), *Gebroken Glimlach* (1996) en *My generation* (2000).

In *Geen danstype* (1995) zijn verhalen opgenomen die Verbogt eerder schreef voor het VPRO-radioprogramma *Music Hall* en de krant *De Gelderlander*. Het zijn humoristische verhalen over de 'alledaagse waanzin van het leven'. Collega-schrijver en recensent Alfred Kossmann vindt dat Verbogt prachtige schetsen schrijft, in de trant van Carmiggelt en Campert: 'Thomas Verbogt voegt zich bij hen, sterk door hen beïnvloed. Hij heeft een scherp oor, een scherp oog en hij houdt op de beste manier van slapstick' (*Amersfoortse Courant*, 22 juli 1995). Een voorbeeld hiervan is een van de verhalen in *Geen danstype*, 'De gehaktmolen', waarin een jongen geconfronteerd wordt met daklozen, 'oude mannen die de hele dag met onduidelijke kwesties bezig waren'. Een aantal daklozen wordt door hulpverleners bij wijze van experiment in sinterklaastijd ingezet als sinterklaas. Er komt er ook eentje bij de jongen thuis, onder begeleiding van twee maatschappelijk werkers als Zwarte Piet. In eerste instantie verloopt het heel aardig, maar het gaat mis als de vader vraagt of sinterklaas misschien iets wil drinken. Sinterklaas lust wel een borreltje, zelfs een hele fles en wordt agressief als hij van de Zwarte Pieten niets mag drinken. De jongen wordt de dupe van de opkomende agressie: sinterklaas dreigt hem in de gehaktmolen te stoppen en gehaktballen van hem te maken. Met geweld wordt sinterklaas verwijderd en de jongen is erg teleurgesteld: 'Het heerlijk avondje was weliswaar gekomen, maar ook weer enorm voorbij'. *My generation* (2000) bestaat uit verhalen over de muziek van onder meer de Rolling Stones, The Beatles en Pink Floyd. Het zijn verhalen die zelf een 'popliedje' willen zijn: 'swingend als een single en steeds met een popwaardig thema' (*NRC Handelsblad*, 7 juli 2000). Popmuziek heeft een grote invloed gehad op Verbogt: emoties krijgen een klank, gedachten die ik niet of nauwelijks kan formuleren krijgen woordvoerders' (*NRC Handelsblad*, 7 juli 2000). De kritieken op deze bundel zijn niet zo positief. Stine Jensen vindt de verhalen 'smartlappen', te sentimenteel, 'er is te veel "my" en te weinig "generation"' (*NRC Handelsblad*, 7 juli 2000). Max Pam (*HP/De Tijd*) is positiever en vindt het boek 'liefdevol geschreven'. 'Zelfs voor pophaters moet dit een aanstekelijk boekje zijn'.

De eerste roman die Verbogt publiceert (in 1984) is *Glazen schaduwen*. De hoofdpersoon, Joost Hogenhout, is een enigszins mislukte dertiger die weinig relaties heeft en cynisch is over zijn werk. Als zijn vader doodgaat, denkt hij eerst dat de oorzaak zelfmoord is. In de spullen van zijn vader treft hij een foto aan van een vrouw, die ook bij de crematie aanwezig was. Hij wil onderzoeken wie deze vrouw is. Zijn zoektocht levert echter niets op, het mysterie is alleen maar groter geworden. Dit thema over een 'mislukte' man sluit aan bij het thema van de verhalenbundel *De feestavond*.

De verdwijning (1999) is te beschouwen als een sleutelroman over Arnhem, waar Verbogt ongeveer vijftien jaar heeft gewoond. Hij beschrijft in deze roman het leven van kunstenaars in een provinciestad. De kunstenaars zien elkaar voortdurend op feestjes, ze houden elkaar nauwgezet in de gaten en ze hebben allemaal een vakantiehuisje in Frankrijk. De hoofdpersoon komt een jaar in deze stad wonen en voelt zich een buitenstaander. Hij ontmoet er Ilse, een vrouw die er ook niet 'bij hoort'. Ilse heeft als kind gezien hoe haar vader haar moeder heeft gewurgd. Ze wil wraak nemen op haar vader. Een traumatische jeugdervaring (zoals bij Ilse) die het verdere leven van de hoofdpersonen bepaalt, komt vaker voor in het werk van Verbogt. Bijvoorbeeld in de roman *De*

zomerval (1998), waarin een succesvolle televisiepresentator van stompzinnige programma's dood wil. Als hij drie jaar is, ziet hij dat zijn moeder wordt gedood en als hij iets ouder is, wordt hij seksueel misbruikt door de poelier.

Een ander regelmatig terugkerend thema is de tijd. In de roman *Onze dagen* (2001) beseft Wouter Stevens dat 'je bent wat je je herinnert'. Herinneringen aan het verleden zijn belangrijk, als je geen herinneringen meer hebt, ben je bezig te verdwijnen. De reacties op deze roman zijn positief. Zo schrijft Elsbeth Etty: ' *Onze dagen* (...) is een strak gecomponeerd maar in al zijn eenvoud bewogen boek [en is] mede dankzij Verbogts spreektaalige stijl en subtiele gevoelens van zijn personages, authentiek, melancholiek en roerend' (*NRC Handelsblad*, 25 mei 2001).

Ook in de roman *Kleur van geluk* (2013) speelt het thema tijd een belangrijke rol. Het boek wordt omschreven als een filmisch geschreven roman over liefde, vriendschap en afscheid nemen. Het gaat over een man die door zijn herinneringen dwaalt en filosofeert over zijn leven en de rol van liefde en geluk daarin.

In *Kleur van geluk* wordt afscheid genomen van een vriend. Verbogt nam ook afscheid van een goed vriend, Frans Kusters. In *Het eerste licht boven de stad* (2013) eert Verbogt Kusters. In het eerste deel van het boek haalt hij herinneringen op aan zijn tijd met hem en daarna volgt een bloemlezing uit de verhalen van Kusters.

In 2016 verschijnt *Als de winter voorbij is*, een roman met autobiografische elementen. De hoofdpersoon heet Thomas, is schrijver, heeft in Nijmegen gewoond en treurt over de dood van een vriend (Frans Kusters?). Toch is het geen autobiografie maar een roman vol zelfreflectie rond centrale thema's als de dood en het zoeken naar liefde. De roman wordt genomineerd voor de Libris Literatuurprijs.

Ook zijn volgende roman, *Hoe alles moest beginnen*, draait om de thema's tijd, terugkeren naar vroeger, nostalgie naar jeugd jaren waarin alles zo ongecompliceerd leek. Het is, zoals vele van zijn vorige romans, een zoektocht naar gevoelens, liefde en geluk.

Verbogt heeft ruim twintig toneelstukken geschreven. Het eerste is *Heden Christine* (1985). Hij werd als toneelschrijver ontdekt door 'Metovervan', een organisatie die het initiatief nam om het toneelwerk van schrijvers uit te voeren in de schouwburg van Arnhem. *Heden Christine* gaat over een man en een vrouw 'die zulke grondige afspraken met elkaar over hun contactgedrag hebben gemaakt dat geen enkele emotie méér kan veroorzaken dan wat rimpelingen aan de oppervlakte' (*De Telegraaf*, 7 mei 1985). Een ander toneelstuk is *Grote drama's*, dat in 1992 opgevoerd is op het theaterfestival van Avignon. Een recensent vindt dat Verbogt toneelwerk 'van standing' schrijft: 'Zijn personages zijn geen psychologisch-realistische figuren in de traditionele zin des woords. Zelden schrijft Verbogt dan ook over nutteloos getob, Nederlandse narigheid enzovoort. Zijn werk is ongemeen vitaal en sprankelend' (*NRC Handelsblad*, 27 februari 1991). Hiermee wijkt het toneel van Verbogt af van het meer realistische karakter van zijn verhalen en romans. Verbogt schreef daarnaast hoorspelen voor de VPRO-radio en theaterteksten, onder andere voor de programma's van Nilgün Yerli.